

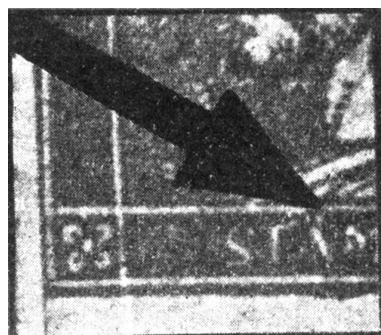
Nové poznatky k typológii modrých Merkurov 1851

(Müller 1927 versus Ferchenbauer 2008)

Narastajúca obľuba zbierania tzv. klasiky *Rakúska 1850-1918* sa prejavila vo vydávaní stále kvalitnejšej špecializovanej zberateľskej literatúry [3]–[5] a to nielen v nemeckom jazyku [7]–[8]. Veľké očakávania v prevažnej miere splnilo aj posledné vydanie *Ferchenbauera* v roku 2008. Rozšírenie z jedného diela v roku 2000 na 4 diely v roku 2008 je skutočne obdivuhodné.

Z môjho pohľadu je najväčším prínosom konečne prepracovaná časť vydania novinových známok *MERKUR 1851*. Doposiaľ to bola iba taká popoluška oproti vydaniu prvých výplatných známok *emisie 1850*. A to napriek tomu, že sa jedná o úplne prvé vydanie novinových známok v celosvetovom meradle. Možno je to dané veľmi zjednodušeným prístupom niektorých katalógov, ktoré rozpoznávajú iba dva základné typy a dva podtypy [6], možno prevažne nízkou kvalitou známok, pretože väčšina známok je zastreihnutá až do obrazu známky, a to z dôvodu veľmi malej vodorovnej vzdialenosti medzi známkami počnúc 0,7 mm pri prvých vydaniach a končiac 1,25 mm pri neskorších vydaniach. Možnou príčinou je asi aj pre väčšinu zberateľov nedostupnosť získania aspoň v slušnej kvalite žltého alebo ružového Merkura, nehovoriac už o rumelkovom Merkure. Takto je bežný zberateľ odsúdený na vždy nekompletnú sériu.

Zväčšené reprodukcie jednotlivých typov a podtypov modrého Merkura v poslednom vydaní *Ferchenbauera* vhodne doplnili a upresnili doposiaľ používaný prevažne slovný popis, a to hlavne pri podtypoch typu III. Rozdiely boli známe už skôr, napr. v tvare písmen nadpisu *ZEITUNGS* pri podtypoch IIIa a IIIb boli uvedené v maďarskej monografii [7] už v roku 1986.

Obr. 1 Reprodukcia fragmentu známky podtypu IIa [1].

podkladom pre reprodukciu bola známka so zliatou tlačou a väčšina detailov nie je dostatočne ostrá.

Myšlienka so zobrazením veľkých reprodukcí podtypov bola výborná, avšak narazila na problém: Kde získať reprodukciu najväčšieho podtypu IIa? Preto azda vzniklo šalamúnske riešenie uvedené v monografii, že zavedenie podtypu IIa Müllerom [1] sa nepotvrdilo. Na obr. 1 je zväčšená reprodukcia časti známky podtypu IIa zoskenovanej priamo z originálneho vydania Müllerovej publikácie [1]. Škoda iba, že

Obr. 2 Podtyp IIa znehodnotený škrtmi perom.

Doposiaľ používané rozlišovanie jednotlivých podtypov bolo založené hlavne na odlišnom tvare písmen v nadpise *ZEITUNGS*, v texte *STÄMPEL* v dolnej časti známky, ďalej na poškodení kresby ľavej hornej rozety, škrvne na nose („bradavici“) a škrvne na brade. Uvedené texty sú na známke zobrazené v negatíve a vzhľadom na použitú metódu prípravy tlačových štočkov sú vyhotovené v horšej kvalite. Prvé tlačové dosky sa veľmi rýchlo opotrebovali a pri príprave nových dosiek dochádzalo postupne k úprave tlačových štočkov a čiastočnému vylepšovaniu tlače textov. Takže išlo o vynútené úpravy s cieľom zlepšiť kvalitu tlače. Niekedy k zásadným objavom vedie veľká náhoda a dosť klukatá cesta. Dostalo sa mi do zbierky celkom podarené falzum tmavomodrého Merkura (nie najlepšia reprodukcia známky na eBay) a pri porovnávaní s originálnymi známkami som zistil, že falzifikátor najmenej pozornosti venoval trom záhybom pláštá modrého Merkura pod okrúhlu sponou. V porovnaní s typom I bola odchýlka kresby veľká. Neskôr som sa k tomuto falzu vrátil znova ale v porovnaní s typom III bola odchýlka podstatne menšia. **Heuréka !!!** Číže existuje asi ďalší rozpoznávací znak jednotlivých typov a podtypov. Po preštudovaní celej mojej zbierky musím konštatovať, že skutočne existuje rozlišovací

Obr. 3 Číslovanie záhybov pod sponou.

znak podstatne výraznejší ako doposiaľ používané, a to i pri čiastočne zliatych tlačiaciach, keď zaniká priečka v „Ä“, prípadne sú náhodné škrvny v oblasti nosu alebo brady Merkura. Na obr. 3 je znázornený zjednodušený detail pláštá spolu s očíslovaním záhybov pod sponou. Na rozdiel od predchádzajúcich rozlišovacích znakov tento nebol vynútený výrobnými problémami, ktoré boli spojené hlavne s nízkou kvalitou nápisov na známke. Preto sa môžeme domnievať, že sa jedná o úmyselne vytvorené rytecké značky.

V ďalšej časti štúdie sú v tabuľkách k jednotlivým typom uvedené používané rozlišovacie znaky, doplnené o tvar záhybov pod sponou. Uvedené poznatky sú demonštrované na blokom materiáli. Doposiaľ som nenašiel žiadnu podstatnejšiu výnimku z navrhovaného ďalšieho rozlišovacieho znaku. Zdanlivé odchýlky sú vysvetliteľné pomerne nízkou kvalitou tlače známok. Záujemcom o podrobnejšie informácie k príprave tlačových dosiek odkazujem na monografiu P. Hirša [8].

Typ I

Najspoločnejším znakom pre odlišenie I. a II. typu známok podľa klasických prístupov je aj pri zliatych tlačiaciach (nedá sa určiť hrúbka Z v *ZEITUNGS*) široká vzdialenosť medzi bodkami nad Ä (0,4 mm) a ich symetrické umiestnenie. Vodorovná vzdialenosť známok by mala byť typicky medzi 0,7-0,8 mm, pri vybočení tlačových štočkov až 1,1 mm.

popis záhybov pod sponou	Z a G z nadpisu ZEITUNGS	Ä z nadpisu STÄMPEL	nos	spona
podtyp Ia 1. záhyb oblúkový 2. záhyb rovný, prilepený				
podtyp Ib 1. záhyb lomený 2. záhyb zvlnený, prilepený				

Podtyp Ia - farba svetlomodrá, papier vrúbkovaný, jedookruhová pečiatka expedície novin MILANO 13/2, štvorblok, vodorov. vzdialenosť 0,75 mm, zvislá vzdialenosť 3,3 mm

Obr. 4 Štvorblok podtypu Ia s detailom tvaru záhybov pod sponou

PRVÁ KORUNOVÁCIA NA ZNÁMKACH

ANGLICKÁ KRÁLOVSKÁ RODINA ROKU 1911

Kráľovná Viktória (CSG^{al}, Newfoundland 030, 066; obr. 1 a 2) sa narodila 24. mája 1819. Osud si ju vybral, a tak roku 1837 nastúpila po Viliamovi IV. na anglický trón. V čase jej korunovácie, v júni roku 1838, poštové známky ešte neexistovali. Prvá známka „Black penny“ bola vydaná až 6. mája 1840. Známková tvorba Veľkej Británie a skoro všetkých jej domínií a kolónií bola od začiatku z hľadiska obrazu známk dlhé roky dosť stereotypná. V samotnej Veľkej Británii bol v celej dobe panovania kráľovnej Viktória jediným námetom poštových známk jej rôznym spôsobom štylizovaný profil. Žila a panovala až do roku 1901. Aj potom

Obr. 1 a 2 Kráľovná Viktória (1865, 1897).

zostal obraz známk ešte naddho tradičný. Plnili len svoju základnú – poštovú funkciu. Postupne od roku 1850 začali po vzore materskej krajiny vydávať vlastné poštové známky aj britské domíniá a kolónie. Od relatívne jednotvárných námetov známk ostatných krajín britského impéria sa od začiatku svojim vzhľadom nápadne líšili známky kolónií v Severnej Amerike. Boli to známky Kanady, Nového Brunšviku a Nového Škótska, vydávané od roku 1851, a hlavne známky Newfoundlandu, vydávané od roku 1857. Od 1. júla 1867 sa kolónie Kanada, Nový Brunšvik a Nové Škótsko zjednotili do samosprávneho spolkového domínia Kanada, ktoré začalo vydávať spoločné známky. Newfoundland sa k domíniu nepripojil. Zostal samosprávnou kolóniou. Jeho známky začali plniť

aj štátno-propagačnú funkciu (CSG, Newfoundland 038 – 228c; obr. 3 – 22). V ďalších rokoch vynikli výberom námetov, množstvom vydaných známk i kvalitnou ryteckou prácou. Na ich vydávanie mali stále väčší vplyv obchodno-zberateľské záujmy. Známkové obrazy Newfoundlandu z tej doby odzrkadľujú vplyvy americkej, britskej a kanadskej známkovej tvorby. Súvisí to zrejme predovšetkým s výrobou v tlačiarňach týchto krajín. Obrázkové i portrétné známky mali od samého začiatku na danú dobu relatívne moderný charakter a svoj solídny štýl si zachovali skoro nezmenený až do ukončenia emisie vlastných známk roku 1947. Kvalitatívny náskok, ktorý mal Newfoundland vo výbere a tvorbe obrazov známk oproti iným známkovým krajinám, sa rokmi postupne vytratil. Z moderného sa časom stalo konzervatívne. To ale vôbec nepovažujeme za nedostatok. Zámky Newfoundlandu patria do klasiky filatelie a výrazne ju obohacujú. Roku 1949 sa aj Newfoundland pripojil ku Kanade ako jej desiatia provincia.

Prvé newfoundlandské obrázkové známky boli vydané už roku 1865. Do februára 1911 vyšlo 15 portrétno-obrázkových sérií. Záujem o támojšie známky mal medzi zberateľmi stúpajúcu tendenciu. To mohlo pre newfoundlandskú poštu znamenať finančný zisk. Korunovácia kráľa Juraja V., naplánovaná na 22. jún 1911, sa javila vhodnou možnosťou k vydaniu novej príležitostnej série. Jej prvé známky boli dané do obehu tri dni pred korunováciou a ich emisia bola ukončená až roku 1916. Séria zobrazujúca kráľovskú rodinu so všetkými deťmi je svojím spôsobom unikátna. Pozostáva z 11 známk (CSG, Newfoundland 117 – 127; obr. 23 – 33), ktoré sú v ďalšom citované.

Manželom kráľovnej Viktória sa začiatkom roku 1840 stal nemecký princ Albert z rodu Sachsen-Coburg-Gotha (CSG, Newfoundland 027; obr. 34), narodený v tom istom roku ako ona. Na rozdiel od nej mal

Manželom kráľovnej Viktória sa začiatkom roku 1840 stal nemecký princ Albert z rodu Sachsen-Coburg-Gotha (CSG, Newfoundland 027; obr. 34), narodený v tom istom roku ako ona. Na rozdiel od nej mal

Obr. 3 Tuleň s tlapami (chyba)

Obr. 4 Škuner

Obr. 5 Newf. pes

Obr. 6 Tuleň s plutvami

Obr. 7 Treska

Obr. 8 Mys Bonavista

Obr. 9 Baníctvo

Obr. 10 Ťažba dreva

Obr. 11 Rybolov

Obr. 12 Tetrovy

Obr. 13 Lov lososov

Obr. 14 F. Bacon

Obr. 15 Tábor drevorúbačov

Obr. 16 Parník Caribow

Obr. 17 Expresný vlak

Obr. 18 Hotel St. John

Obr. 19 Pamätník vojny

Obr. 20 Dvojplôšník Vickers Vimy

Obr. 21 Vodopády

Obr. 22 Rybárska flotila